

СУЧАСНИЙ АДМІНІСТРАТИВНО - ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ УСТРІЙ УКРАЇНИ

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УКРАЇНСЬКОГО УСТРОЮ

- *Кожна держава є передусім політико-територіальною організацією публічної влади, тому територія держави – невід’ємна ознака всякої державності і водночас просторова межа здійснення державної влади. Територія держави – це той простір, тобто суша (земна поверхня), води, надра, повітряний простір, на який розповсюджується державний суверенітет і територіальне верховенство країни*

Мал. 27. Адміністративно-територіальний устрій України

федеративної держави.

- В Конституції України вживаються два терміни – територіальний устрій (так само називається відповідний (IX) розділ Основного Закону України) та адміністративно-територіальний устрій

ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ УСТРІЙ УКРАЇНИ

- Територіальний устрій України, відповідно до статті 132 Конституції, ґрунтується на засадах цілісності та єдності державної території, поєднання централізації і децентралізації у здійсненні державної влади, збалансованості соціально-економічного розвитку регіонів, із врахуванням їхніх історичних, економічних, екологічних, географічних і демографічних особливостей, етнічних та культурних традицій.
- До форм територіального устрою можна віднести, зокрема, адміністративно-територіальний устрій, виділення спеціальних та вільних економічних зон, територій пріоритетного розвитку, зон надзвичайних екологічних ситуацій, поділ земель на категорії з чітким визначенням правового режиму кожної з таких категорій, економічне та інші види районування та планування території держави.
- Адміністративно-територіальний устрій, як відомо, може бути визначено як поділ держави на систему адміністративних одиниць. Він є однією з форм, очевидно найважливішою, територіального устрою держави. Адже саме у відповідності з ним утворюються органи державної влади та органи місцевого самоврядування, вирішуються численні управлінські та інші питання. Однак повністю це поняття не охоплює зміст територіального устрою.

ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ УСТРІЙ

- Поняття "територіальний устрій" є значно ширшим від поняття "адміністративно-територіальний устрій", і тому усі питання територіального устрою не можуть бути зведені лише до адміністративно-територіального устрою, не виокремлюючи при цьому питання організації місцевого самоврядування, реалізації прав власності, виконання вимог земельного законодавства та деякі інші питання, які хоча і пов'язані з адміністративно-територіальним устроєм, однак мають цілком самостійну і досить довершену сферу та засоби регулювання.
- В юридичній енциклопедії адміністративно-територіальний устрій визначено як поділ території держави на систему адміністративних одиниць (край, область, провінція, департамент, округ, губернія, земля (земство), воєводство, кантон, волость, повіт, район, громада, місто, село та ін.) відповідно до якого утворюється вертикальна структура органів державної влади і управління, а також здійснюються спрямовані процеси централізації та децентралізації.
- Необхідність такого поділу постає з потреби представництва вищої державної влади на окремих територіях, певна географічна віддаленість яких від політичного центру держави унеможлиблює як безпосередню реалізацію функцій та завдань вищої державної влади, так і забезпечення широкого зворотного зв'язку у відносинах між державною владою і громадянами цих територій.

- Отже, "територіальний устрій України" – категорія більш широка, а "адміністративно-територіальний устрій" – його невід'ємна складова частина. Адміністративно-територіальний устрій притаманний практиці переважної більшості держав. Виняток складають лише ті, територія яких за геофізичними параметрами є незначною. В Європі це деякі так звані держави-карлики (Ватикан, Монако, Сан-Марино).
- Призначенням відповідного поділу території держави є насамперед здійснення виконавчої влади і функціонування місцевого самоврядування. Звичайно адміністративно-територіальному устрою тією чи іншою мірою відповідає й побудова судової влади. Тим самим він слугує створенню територіальної основи для побудови систем органів державної влади, а також органів місцевого самоврядування. Органи, локалізовані адміністративно-територіальним устроєм, в юридичній літературі узагальнено визначають як місцеві.
- Адміністративно-територіальний устрій забезпечує потреби голосування на виборах і референдумах. Його характеристики, як правило, враховуються при встановленні відповідних округів та в деяких інших випадках. Засобом адміністративно-територіального устрою відбувається наближення влади до населення, створюються можливості для реальної участі громадян в її здійсненні, для реалізації принципу народного суверенітету.

Таблиця 39. Економічне районування України (1995 р.)

Зони, райони	Площа, тис. км2	Кількіст ь населен ня, тис. чол.	В том)	числі	Міста
			міське, тис. чол.	сільське, тис. чол.	
Економічні					
Східна	220,9	21827,3	17457,4	4425,1	183
Західна	269,4	22364,8	12767,6	9600,7	210
Південна	113,4	7922,3	5175,7	2687,9	52
Економічні					
Донецький	53,2	8198,6	7305,4	893,2	88
Придніпровський	59,1	6033,9	4901,2	1132,7	34
Північно -Східний	84,0	6348,5	4424,0	1924,5	47
Столичний	90,7	7471,8	5357,4	2312,2	49
Причорноморський	113,4	7922,3	5175,7	2687,9	52
Карпатський	56,6	6477,4	3265,3	3211,5	78
Подільський	60,9	4610,6	2177,6	2433,0	46
Центральноукраїнський	45,5	2776,3	1597,1	1179,2	28
Волинський	40,3	2275,0	1126,5	1148,5	21

АДМ УСТ

- Ад
зу
ет
по
те
ск
од
фу
ст

О-
НИМИ,
а
ні
ЬКИХ

- **Елементами адміністративно-територіального устрою є його одиниці. Адміністративно-територіальна одиниця** – це відокремлена в межах держави або суб'єкта федерації частина території з метою здійснення владних функцій [3]. Таке визначення адміністративно-територіальної одиниці зумовлене тим, що у федеративних державах питання адміністративно-територіального устрою зазвичай віднесені до відання суб'єктів федерацій.

НАСЕЛЕНИЙ

- **Населений пункт** – це частина території України, яка має іншої суспільної назви, ніж власну назву території, встановлену законом. Не відрізняється від хутори та двору за значенням і несе функції службового підприємства (будівельної, залізничних служб тощо) і включаються до населеної місцевості на території яких вони розташовані.

о заселеної
господарської та
ад населення,
передбаченому
селених пунктів
ають тимчасове
кож поселення
господарської галузі
істрів, будівлі
об'єкти
оріальних одиниць,

